

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות

מארץ מוצא לארץ מולדת

לציון יום היציאה והגירוש של היהודים מארצות ערב ומאיראן

מבוא

כנסת ישראל קבעה כי בשלושים בנובמבר בכל שנה יצוין יום היציאה והגירוש של היהודים מארצות ערב ומאיראן. את היום יצינו במשרד לאזרחים ותיקים, בנציגויות ישראל, בכנסת וכן במערכת החינוך. בהתאם להמלצות דו"ח ועדת ביטון, כל מוסדות החינוך יצינו יום זה, בטקסים, בשמיעת אנשי עדות, בשיח בעקבות צפייה בסרטים בנושא ובביקורים במרכזי מורשת ועוד.

ציון היציאה והגירוש של היהודים מארצות ערב ומאיראן מספק הזדמנות להעמקת ההיכרות עם עולם יהודי עשיר זה, אשר כמחצית מתלמידי מערכת החינוך הם צאצאיו, לחיבור התלמידים למורשתם ולמורשת העדות השונות וכן להיכרות עם הסיפור השלם של קליטת גלי העלייה במדינה הצעירה.

מטרות

- להכיר את הרקע התרבותי של יהודי ארצות ערב ואיראן ואת סיפור הגעתם לארץ.
- להכיר את הגורמים שהניעו את היהודים לצאת ממדינות אלו ולהגיע לארץ ישראל.
- לבחון כיצד סיפור מורשתם שזור בקורות החברה הישראלית ובתרבותה.

עזרים

- [סיפורים אישיים](#)
- [משימה קבוצתית](#)
- [חוזר מנכ"ל משרד החינוך – יום לציון היציאה והגירוש של היהודים מארצות ערב ומאיראן במערכת החינוך](#)

מהלך הפעילות

פעילות מקדימה

המנחה יבקש מהמשתתפים לחפש עדויות על הגעה לישראל **מארצות ערב ואיראן** בקרב בני משפחתם ובקרב שכנים או מכרים. אפשר להציע שאלות להנחיית המתראיין:

- מהיכן הגעתם ומתי?
- מה אתם זוכרים מהחיים בארץ מוצאכם?
- כיצד באה לידי ביטוי היהדות בהווי החיים ומה היה מקומה של הקהילה היהודית בחייכם בארץ המוצא?
- מדוע עזבתם? מי החליט על המעבר?
- כיצד הגעתם לארץ? (סיפור המעבר עצמו)
- כיצד נקלטתם בארץ? מה אתם זוכרים מהשנים הראשונות בישראל?
- האם יש לכם חפץ, תמונה או תעודה שהבאתם עימכם מארץ המוצא? ספרו על כך.

פעילות נוספת לפתיחה

המנחה יקרין [סרטון](#) וישאל את המשתתפים:

- האם אתם מכירים קרובי משפחה, שכנים, אנשים בקהילה שהגיעו מארצות ערב ומאיראן?

שלב א' – באנו כמו ביציאת מצרים

- המנחה יערוך סבב ויבקש מכל משתתף להגיד את שם המדינה או את שם האזור שממנו הגיע המרואיין ומשפט אחד מתוך הריאיון שלפי דעתו הוא חשוב או מעניין.
- כדאי להציג באמצעות **מפות גוגל** את מפת העולם ואת המדינות שמהם הגיעו העולים.
- המנחה יחלק את המשתתפים לקבוצות על פי ארצות המוצא של המרואיינים, וכל קבוצה תבצע את הפעילות המוצעת להלן לפי הסיפורים ששמעו.
- כל קבוצה תקבל **משימה קבוצתית** וכן מידע וסיפור אישי.

שלב ב' – במליאה

- **דיווח במליאה:** המנחה יבקש מכל קבוצה להציג את הדף הקבוצתי ולומר אם קראו משהו שהפתיע אותם או שהיה להם חדש.
- **מבחר שאלות לדיון**
 - כיצד הרגישו היהודים בארצות המוצא שלהם ומה היה מעמדם שם על פי הסיפורים שקראתם וששמעתם?
 - אילו גורמים מיידיים הביאו את האנשים לעזוב את ארצות המוצא? מה השתנה ביחס תושבי ארץ המוצא הלא יהודים לקהילה היהודית?
 - לאחר שהתוודעתם לסיפורים האישיים, מה דעתכם על המושג "יציאה וגירוש" – שבו משתמשים יוצאי ארצות ערב ואיראן בהתייחסם לעזיבתם את ארצות מוצאם?
 - מדוע בחרו האנשים להגיע דווקא לישראל? אילו אפשרויות נוספות עמדו בפניהם?
 - כיצד השתלבו העולים בארץ?

- מה היו הקשיים שעימם התמודדו יוצאי ארצות ערב ואיראן עם הגיעם לארץ?
(הבדלי תרבות, מנהגים, אורח חיים)
- כיצד תרמו עולים אלו לבניין הארץ, התרבות והחברה הישראלית עם השנים?
- "על פי חוק הכנסת – יצוין יום היציאה והגירוש של היהודים מארצות ערב ומאיראן בשלושים בנובמבר בכל שנה. את היום יציינו במשרד לאזרחים ותיקים, בנציגויות ישראל, בכנסת וכן במערכת החינוך" (מתוך חוזר מנכ"ל). לדעתכם, מדוע יש לציין יום זה? כיצד יש לציינו?

שילוב מדיה והעשרה

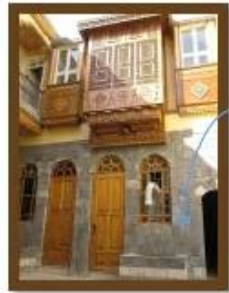
- הסיפורים המובאים במערך הפעילות הם רק חלק מקטן מהסיפורים הנמצאים [באתר בית התפוצות](#) – "הקשר הרב דורי". באתר תוכלו למצוא מגוון רחב ומרתק של סיפורים, המוגשים בצורה נגישה ונוחה. אפשר להזמין את המשתתפים למצוא בעצמם סיפורים באתר זה או באתרים אחרים.
- בחלוקה לקבוצות, אפשר להזמין כל קבוצה לצפות בסרטון עדות. להלן קישורים לשלושה סרטים לדוגמה: [רוזה מולכו](#), [לבנה זמיר](#) ו**[פנינה עמיר](#)**.
- עליית יהודי ארצות ערב ואיראן השפיעה רבות על הספרות העברית החדשה. אפשר לצרף שירים וסיפורים לפעילות (לדוגמה שירת ארז ביטון ואמנון שמוש וסיפוריו של אלי עמיר).
- אחת התרומות של עלייה זו לתרבות הישראלית היא המוזיקה המזרחית. אפשר להשמיע שירים ומנגינות מזרחיים לעיצוב האווירה בהתאם לנושא היום.

הצעות נוספות להרחבה

מומלץ לערוך מפגשים עם דמויות בקהילה, יוצאי עדות שונות, שיוזמנו לשתף בסיפורים אישיים, בחוויות ובתמונות ממורשת הקהילה בארצות מוצאם. אפשר לשלב סיורים באתרים המספרים את סיפור הקליטה של העדות השונות לאחר הגעתן לארץ ולנהל שיח על אתגרי הקליטה שעמדו בפני החברה הישראלית אז והיום. לסיום יציעו בני הנוער יוזמות בהן ייקחו חלק על מנת לסייע לקליטת העולים החדשים בקהילה ובשכונת מגוריהם.

משימה קבוצתית: מלאו את הדף על-פי הסיפורים וקטעי המידע שבידיכם

לפני שהגענו לישראל

ההחלטה לעזוב

ומאז...

הדרך לישראל

הקליטה בארץ

